

Sjøfartsdirektoratet
Norwegian Maritime Authority

Læreplan D5LA

**Læreplan for tilleggsopplæring av førere
og styrmenn av fritidsbåter inntil
24 meters skroglengde med
utvidet fartsområde**

Innholdsfortegnelse

1	Introduksjon	3
1.1	Bruk av læreplan.....	3
1.2	Beskrivelse av kurset	3
1.2.1	Kompetanse.....	3
1.2.2	Inntakskrav	3
1.3	Mål.....	3
1.4	Undervisningsformer	3
1.5	Evaluering og eksamen.....	4
1.6	Fravær.....	4
1.7	Instruktør- og sensorkompetanse	4
1.8	Utstyr	5
1.9	Kvalitetssikring.....	5
1.10	Godkjenning	5
1.11	Endringslogg.....	5
2	Kursets innhold.....	6
2.1	Navigasjon	6
2.1.1	Middelbreddeseilas	6
2.1.2	Storsirkelseilas	6
2.1.3	Loksodromseilas (voksende seilas/merkatorseilas)	6
2.1.4	Astronomisk navigasjon.....	6
2.2	Navigasjonsinstrumenter	7
2.2.1	Skipsur og sekstant	7
2.3	Meteorologi og oseanografi	7
2.3.1	Havstrømmer og fremherskende vinder	7
2.4	Publikasjoner, regelverk og forsikring	7
2.4.1	Publikasjoner	7
2.4.2	Regelverk	7
2.4.3	Forsikring og skipsdokumenter	7
3	Vedlegg.....	8
3.1	Vedlegg 1: Fag- og timefordeling.....	8
3.2	Vedlegg 2: Tilleggsutstyr til undervisningen.....	8
3.3	Vedlegg 3: Vitnemål om fullført og bestått kurs	9

1 Introduksjon

1.1 Bruk av læreplan

Læreplanen er et felles dokument for alle godkjente skoler og kursarrangører i Norge som tilbyr fritidsskipperkurs med utvidet fartsområde (D5LA). Læreplanen skal sikre at kurset som tilbys tilfredsstillende fastsatte krav til opplæring for denne type fartøy, og at de ulike kursene gir kandidatene en mest mulig lik opplæring. Læreplanen bestemmer hvilke emner det skal gis opplæring i, og setter krav til utstyr og lærerkompetanse som skal være til rådighet for å gi denne utdanningen. Læreplanen skal danne grunnlaget for den enkelte utdanningsinstitusjonens planlegging av undervisningen og setter samtidig krav til gjennomføring av evaluering og eksamen.

1.2 Beskrivelse av kurset

Kurset er et tilleggskurs til det ordinære fritidsskipperkurset, og læreplanen bygger videre på læreplan for fritidsskipperkurs (D5L), med vekt på oversjøisk seilas.

1.2.1 Kompetanse

Kurset dekker teoretisk og praktisk opplæring til et sertifikat som gir rett til å føre fritidsfartøy med skroglengde opp til 24 meter i utvidet fartsområde (world wide). Krav til fartstid (båtpraksis), helseerklæring og alder er gitt i forskrift 22. desember 2011 nr. 1523 om kvalifikasjoner og sertifikater for sjøfolk (kvalifikasjonsforskriften).

Krav til alternativ praksis som godkjennes som fartstid fastsettes av Sjøfartsdirektoratet.

1.2.2 Inntakskrav

Elevne må ha gjennomført det ordinære fritidsskipperkurset eller inneha fritidsskipper sertifikat (D5L).

1.3 Mål

Kurset tar sikte på å dekke den teoretiske og praktiske opplæringen som kreves for å føre fritidsfartøy i utvidet fartsområde (world wide), og andre fartøystyper i den utstrekning Sjøfartsdirektoratet fastsetter.

1.4 Undervisningsformer

Kurset kan gjennomføres ved lærerstyrt undervisning etter angitt fag- og timefordeling (se vedlegg 1). Ved lærerstyrt undervisning forutsettes tilgang til nødvendige instrumenter og hjelpemidler.

Det er mulig for utdanningsinstitusjoner å gjennomføre fritidsskipperutdanning (D5L) og fritidsskipperutdanning med utvidet fartsområde (D5LA) som et e-læringskurs, i kombinasjon med fysiske samlinger. Utdanningsinstitusjonene som ønsker å tilby utdanningen som e-læringskurs må inneha ordinær godkjenning for å avholde D5L/D5LA-kurs fra Sjøfartsdirektoratet. Det er mulig å søke om ordinær godkjenning samtidig som man søker om godkjenning for å avholde e-læring. [Mer info om D5L/D5LA-kurs som e-læring finnes her.](#)

Det er mulig for utdanningsinstitusjoner å gjennomføre fritidsskipperutdanning (D5L) og fritidsskipperutdanning med utvidet fartsområde (D5LA) som nettbasert undervisning. Ved slik undervisning gjelder følgende vilkår:

- Undervisningen må gis via kommunikasjonskanaler som tillater toveiskommunikasjon med video og god lyd, slik at oppmøte kan likestilles med fysisk oppmøte (Skype, Teams eller lignende).
- Kurset skal fortsatt gå over minst 45 undervisningstimer, hvor det er krav til deltakelse.

- Kurset skal gjennomføres i henhold til læreplanen.
- Kursholdere må selv tilpasse kurset slik at det lar seg gjennomføre digitalt.

Elevene må, uansett undervisningsform, gjennomgå et lærerstyrt kurs i følgende emner:

- Navigasjonsinstrumenter (kronometer og sekstant)

Det skal, uansett undervisningsform, legges til rette for gode læringsforhold med innlagte pauser og tid til refleksjon.

1.5 Evaluering og eksamen

Elevene kan fremstille seg til eksamen når kurset er gjennomført.

Eksamen består av en fire timers skriftlig prøve som skal avlegges ved den samme skolen som kurset ble tatt.

Evaluering og eksamen skal foregå etter de samme retningslinjene som gjelder for videregående skoler med hensyn til fremmøte, karakterer, sensur og vakthold.

Karakterer skal gis etter karaktergraden 1-6 hvor karakteren 6 er den høyeste som kan oppnås. Dette bygger på karaktergraden som er listet opp i forskrift til opplæringslova § 3-5. Det skal bare gis hele karakterer. For å løse sertifikat kreves karakterer som innebærer at eleven minimum har svart riktig på 40 % av spørsmålene i alle fag, dette tilsvarer karakteren 3 eller høyere. I navigasjon kreves det i tillegg at eleven er i stand til å planlegge en sikker seilas. Eksempelvis vil en kurs over en grunne kvalifisere for stryk –uavhengig av besvarelsen ellers.

Når eksamen er avlagt og bestått kan det utstedes vitnemål. Vitnemålet skal følge formkravet i vedlagt mal (vedlegg 3).

1.6 Fravær

Det kan aksepteres fravær på lik linje med den videregående skole i alle emner til D5LA. Dette vil tilsvare inntil 10 % fravær i hvert enkelt emne, jf. § 3-9 i forskrift til opplæringslova.

1.7 Instruktør- og sensorkompetanse

Kravene til instruktør og sensor/eksaminator følger av § 14 femte ledd i forskrift 22. desember 2011 nr. 1523 om kvalifikasjoner og sertifikater for sjøfolk (kvalifikasjonsforskriften):

Instruktører skal ha forståelse for opplæringsprogrammet og målene med opplæringen. I tillegg skal instruktører ha hatt sertifikat minst på nivå med funksjoner det gis opplæring i, eller ha kompetanse på høyere utdanningsnivå. Eksaminatorer skal være kvalifisert for funksjonen vurderingen gjelder og ha fått opplæring og praksis i bedømmelsesmetoder.

Instruktør må minst ha vært innehaver av et sertifikat for dekksoffiser klasse 4 (D4) eller dokumentere tilsvarende kompetanse. Utdanning tilsvarende dekksoffiser klasse 4 fra Sjøkrigsskolen og Marinen kan godkjennes selv om sertifikatet ikke er løst ut. Instruktører skal ha instruktørkompetanse i henhold til IMO 6.09 instruktørkurs eller annen høyere pedagogisk kompetanse.

Sensor/eksaminator i D5LA skal likeledes med instruktør inneha minimum dekksoffiser klasse 4 (D4) eller ha dokumentert tilsvarende kompetanse. I tillegg skal sensor minimum ha instruktørkompetanse i henhold til IMO 6.09 instruktørkurs. Annen høyere pedagogisk

kompetanse vil godkjennes. Til forskjell fra instruktør vil assessorkurs også godkjennes selv om kurset ikke inneholder IMO 6.09.

1.8 Utstyr

Skoler og kursarrangører må ha det nødvendige utstyret for å kunne gjennomføre opplæring i henhold til læreplanen. Se vedlegg 2 for tilleggsutstyr til undervisning.

1.9 Kvalitetssikring

Skoler og kursarrangører må ha innført et kvalitetssikringssystem. Kvalitetssikringssystemet må minst beskrive og dokumentere følgende:

- Kvalitetspolitikk og målsettinger
- Lærerkvalifikasjoner
- Utstyr og læremidler
- Kontinuerlig evaluering
- Eksamen
- System for korrigerende tiltak
- Avviksbehandling

Systemet skal til enhver tid være oppdatert. Kursarrangøren må kunne være klar for revisjon fra Sjøfartsdirektoratet på kort varsel.

1.10 Godkjenning

Alle skoler og kursarrangører som ønsker å undervise etter denne læreplanen skal, før undervisningen blir påbegynt, ha fått godkjenning av Sjøfartsdirektoratet for slik undervisning. Søknad om godkjenning må inneholde dokumentasjon på punktene i 1.9 Kvalitetssikring.

Maritime skoler som har nautisk linje anses av direktoratet for å være godkjente dersom undervisningen blir kvalitetssikret og inngår i en del av skolens faste undervisningsopplegg. Sjøfartsdirektoratet skal ha melding fra skoler som tar læreplanen i bruk.

1.11 Endringslogg

Versjon 1.1 – 02.2021:

- Vedlegg 3 (mal for vitnemål) er oppdatert.
- Delkapittel 1.4 er oppdatert med tanke på nettbasert undervisning.
- Delkapittel 1.5 er oppdatert med tanke på karakterer.
- Delkapittel 1.6 om fravær er lagt til.
- Delkapittel 1.7 er oppdatert. Det er tatt inn krav til instruktør og sensor som tidligere kun har vært beskrevet i § 14, femte ledd, i kvalifikasjonsforskriften og i notatet «krav til kvalitetssystem».

Versjon 1.2 – 03.2022:

- Standard- og sekundærhavn er erstattet med «bestemt sted» i punkt 2.3.1 1c, ettersom Kartverket ikke lenger beregner tidevann for slike havner.

Versjon 1.3 – 09.2022

- Informasjon om nettbasert undervisning lagt til i delkapittel 1.4

2 Kursets innhold

Kurset består av fire emner som bygger videre på kunnskapen elevene har tilegnet seg fra fritidsskipperkurset (D5L). Emnene er videre delt inn i ulike underemner med tilhørende hovedmomenter. Hovedmomentene skal være sentrale i undervisningen.

2.1 Navigasjon

Elevene skal gjennomgå følgende emner og hovedmomenter:

2.1.1 Middelbreddeseilas

1. Bestikkregning, kurs og distanse
2. Forandret lengde og bredde, avviking og middelbredde

2.1.2 Storsirkelseilas

1. Generell forklaring av storsirkelen
2. Storsirkelkartet
3. Vise de mest vanlige storsirkelruter i pilot chart

2.1.3 Loksodromseilas (voksende seilas/merkatorseilas)

1. Bestikkregning, kurs og distanse

2.1.4 Astronomisk navigasjon

Elevene skal ha kjennskap til prinsippene for astronomisk navigasjon og tidssoneinndelingen på jorden.

1. Nautisk almanakk
 - a) Sola i meridian
 - b) Solas opp- og nedgang, tussmørke
2. Himmelkula og dens koordinater
3. Solobservasjoner
 - a) Høyderettelser
 - b) Lengdeobservasjon av sola i meridianen
 - c) Breddeobservasjon av sola i meridianen
4. Stedlinjer og seilas i plottkart
 - a) Plottkart
 - b) Utsetting av stedlinjer, bestikk-, sannsynlig- og observert posisjon i plottkart
 - c) Overseilingsnavigasjon ved bruk av navigasjonshjelpemidler og eventuell bruk av solobservasjoner

2.2 Navigasjonsinstrumenter

Elevene skal gjennomgå følgende emner med tilhørende hovedmomenter:

2.2.1 Skipsur og sekstant

1. Skipsuret
 - a) Tidssignaler
 - b) Datoforandring ved passering av datolinjen

2. Sekstanten
 - a) Behandling og bruk
 - b) Justering av speilene
 - c) Bestemme indeksfeil
 - d) Praktiske øvelser

2.3 Meteorologi og oseanografi

Elevene skal gjennomgå følgende emner og hovedmomenter:

2.3.1 Havstrømmer og fremherskende vinder

1. Havstrømmer og tidevann
 - a) Generell innføring i strømatlas, som for eksempel Admiralty Tidal Stream Atlas
 - b) Beregne tidevannsstrømmenes retning og fart
 - c) Beregne tidspunkt og høyde for høy- og lavvann på et bestemt sted

2. Pilot chart
 - a) Meteorologiske og oseanografiske opplysninger som fremgår av pilot chart
 - b) Fremherskende vinder og klimaforhold for de viktigste overseilingsruter
 - c) Verdensomspennende system for værmeldinger
 - d) Tropiske orkaner (sykloner)

2.4 Publikasjoner, regelverk og forsikring

Elevene skal gjennomgå følgende emner og hovedmomenter:

2.4.1 Publikasjoner

1. Ha kjennskap til hvilke publikasjoner som kan være aktuelle for førere av fritidsbåter i internasjonal og oversjøisk fart
 - a. Farvannsbeskrivelser gjennom internasjonale publikasjoner og gjennom internett
 - b. IALA B

2.4.2 Regelverk

2. Ha kjennskap til regelverk ved anløp og avgang til/fra utenlandske havner
 - a. Ankomst og avgang til/fra utenlandske havner
 - b. Immigrasjon
 - c. Pass
 - d. Visum
 - e. Lokale regler

2.4.3 Forsikring og skipsdokumenter

3. Ha kjennskap til forsikring og skipsdokumenter i forbindelse med seilas i utlandet

3 Vedlegg

3.1 Vedlegg 1: Fag- og timefordeling

D5LA – Fritidsskippercertifikat med utvidet fartsområde (world wide).

Emner – D5LA	Mål	Emner	Undervisningstimer*	Eksamen
2.1 Navigasjon	2.1.1/ 2.1.3	Middelbredde	2	
	2.1.2	Storsirkel	4	
	2.1.4	Astronomisk navigasjon	20	
2.2 Navigasjonsinstrumenter	2.2.1	Skipsur og sekstant	6	
2.3 Meteorologi og oseanografi	2.3.1	Havstrømmer og fremherskende vinder	8	
2.4 Publikasjoner, regelverk og forsikring	2.4.1	Publikasjoner	2	
	2.4.2	Regelverk	2	
	2.4.3	Forsikring og skipsdokumenter	1	4 timer
			45 undervisningstimer**	

* En undervisningstime tilsvarer 45 minutter

** Tid til eksamen kommer i tillegg til de angitte undervisningstimene

3.2 Vedlegg 2: Tilleggsutstyr til undervisningen

Beskrivelse av utstyr		Jamfør læreplan
Obligatorisk	Anbefalt	
1	Storsirkelkart	2.1.2
2	Nautisk almanakk	2.1.4 og 2.3.1
3	Tidevannstabeller	2.3.1
4	Internasjonale strømkart	2.3.1
5	Pilot chart	2.3.1
6	Globus	2.1.1, 2.1.2 og 2.3.1
7	Sekstant/-er	2.2.1

3.3 Vedlegg 3: Vitnemål om fullført og bestått kurs

<<Skolens Navn/dokumentidentifikasjon>>

Fritidsskipperkurs Vitnemål om fullført og bestått kurs for

Navn

fødselsnummer

Vitnemål nr: _XXX_

Det bekreftes herved at ovenfor identifiserte person har gjennomført fritidsskipperopplæring i henhold til læreplan av 15. april 2015 godkjent av Sjøfartsdirektoratet og har bestått eksamen med følgende resultat:

Emne	Fag	Eksamens- type	Eksamens- dato	Eksamens- karakter	Merknader
1	Navigasjon	Skriftlig			
2	Navigasjonshjelpemidler	Skriftlig			
3	Sjøveisregler og brovakthold	Skriftlig			
4	Skiplære	Skriftlig			
5	Sikkerhet	Skriftlig			
6	Teknologi/Motorlære	Skriftlig			
7	Navigasjonshjelpemidler i praksis	Praktisk		Eks: Deltatt/ikke deltatt	
8	Håndtering av fartøy	Praktisk		Eks: Deltatt/ikke deltatt	
	Tilleggs kurs for utvidet fartsområde (D5LA)	Skriftlig			

Skolens stempel og underskrift